

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Landbouwontwikkelings- gebieden Twenterand

**Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport**

14 juli 2010 / rapportnummer 2439-29

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

Het college van burgemeester en wethouders van Twenterand wil voor een drietal landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) een bestemmingsplan laten vaststellen. Het gaat om de gebieden Fortwijk, Daarlerveen en Weitemanslanden. Voor de besluitvorming over het bestemmingsplan wordt een procedure voor de milieueffectrapportage doorlopen. De gemeenteraad van Twenterand is bevoegd gezag.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- de 'milieugebruiksruimte' in het gebied, die mede bepaald wordt door natuur (vermestende en verzurende stoffen, verstoring), geluid en geur, landschap en cultuurhistorie (waaronder archeologie);
- een beschrijving en onderbouwing van de gehanteerde referentiesituaties en de alternatieven die mogelijk zijn binnen de milieugebruiksruimte en de overige randvoorwaarden;
- een onderbouwing van de totstandkoming van de uitgewerkte alternatieven;
- de emissie van verzurende en vermestende stoffen, geur en fijn stof van de door het bestemmingsplan maximaal mogelijk gemaakte activiteiten in het plangebied;
- de maximaal mogelijke effecten op natuur, zoals depositie van verzurende en vermestende stoffen op de Natura 2000-gebieden en de provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Neem een passende beoordeling in het MER op wanneer significant negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten;
- de relatie met en de cumulatieve milieueffecten van te verwachten ontwikkelingen buiten de Landbouwontwikkelingsgebieden Fortwijk, Daarlerveen en Weitemanslanden;
- de positieve of negatieve effecten van het plan op de ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit, het landschap en de cultuurhistorische en/of archeologische waarden en de gevolgen van de alternatieven daarop;
- een zelfstandig leesbare samenvatting met duidelijk en onderbouwend kaartmateriaal.

De Commissie bouwt in haar advies voort op de 'notitie reikwijdte en detailniveau' (notitie R&D). Dat wil zeggen dat dit advies niet zelfstandig leesbaar is, maar in combinatie met de notitie R&D moet worden gelezen.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie meer in detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen.

---

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*.

2. ACHTERGROND , DOEL, BELEID EN BESLUITEN

2.1 Achtergrond en doel

De gemeente wil het bestemmingsplan herzien omdat er geen maatschappelijk draagvlak is voor de ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij binnen het vigerend bestemmingsplan.

Werk in het MER uit:

- de probleemstelling; welke knelpunten zijn en wat denkt de gemeente daar via het bestemmingsplan aan te doen;
- de doelstelling; op welke wijze kunnen de knelpunten worden opgelost en welke ambities heeft de gemeente op andere relevante terreinen, zoals duurzaamheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit.

Geef in het MER aan hoe intensieve veehouderij wordt gedefinieerd.

Het is wenselijk om de doelen zo te beschrijven dat ze in twee stadia in het planvormingsproces een rol kunnen vervullen:

- bij de afbakening van te beschrijven alternatieven en het verhelderen waarom andere oplossingsrichtingen buiten beschouwing worden gelaten;
- bij de rangschikking van alternatieven op doelbereik.

2.2 Beleidskader

Bovenlokaal beleid

Neem in het MER een overzicht op van de relevante kaders en benoem de eisen en randvoorwaarden voor het voornemen van bovenlokaal beleid en wet- en regelgeving zoals:

- de verplaatsingsregeling intensieve veehouderij Overijssel;
- het beleidskader Natura 2000 en stikstof en veehouderijen Overijssel (13 april 2010);
- de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (GWWD), het Varkensbesluit 1994 en het Legkippenbesluit 2003;
- de Nederlandse emissierichtlijn;
- de watertoets uit de Waterwet;
- relevant beleid van omliggende gemeenten (bijvoorbeeld geurverordeningen);
- de (ontwerp-) aanwijzingsbesluiten en het (concept)beheerplan voor Natura 2000-gebieden, waaronder in ieder geval: Engebertsdijkvenen, Itterbeccker heide, Wierdense veld, Vecht en Beneden Regge, Springendal en Dal van de Mosbeek;
- de provinciale Ecologische Hoofdstructuur en de ecologische verbindingzones binnen het LOG.

Geef in het MER aan hoe invulling wordt gegeven aan het reconstructiebeleid Salland-Twente. Geef aan hoe de samenwerking en afstemming met omliggende gemeenten en de provincie wordt vormgegeven.

Gemeentelijk beleid

Beschrijf in het MER hoe het voornemen inhoudelijke is afgestemd op het vastgestelde landschapontwikkelingsplan voor Noordoost Twente en Twenterand 2008.

Voor de gemeente Twenterand is een structuurvisie in ontwikkeling. Geef in het MER aan hoe de afstemming, zowel procedureel als op inhoud, tussen het

bestemmingsplan en de ontwikkeling van deze structuurvisie zal plaatsvinden.

Ga in op de rol die de gemeente kan spelen bij:

- het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen in de Natura 2000-gebieden (bijvoorbeeld door bij te dragen aan de maatregelen in (toekomstige) beheersplannen);
- het faciliteren van een milieuhygiënisch gezonde veehouderijsector;
- het uitvoeren van de Wet gemeentelijke watertaken.

Maak hiervoor in het MER inzichtelijk welke maatregelen door gemeentelijk beleid mogelijk zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het faciliteren van bedrijfsverplaatsingen, saneren van niet gebruikte milieuvergunningen en herbestemmen van niet meer in agrarisch gebruik zijnde locaties. Geef aan welke eisen de gemeente stelt aan de inrichting van nieuwe bedrijfslocaties en de maatvoering en vormgeving van bedrijfsgebouwen.

Uit de notitie R&D wordt duidelijk dat de gemeente Twenterand enkel een plan m.e.r.-procedure voor een partiële herziening van het bestemmingsplan voor de landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) wil doorlopen. Geef aan hoe de (plan-m.e.r.-)procedure voor het bestemmingsplan 'Buitengebied' en die voor de LOG's inhoudelijk en in de tijd op elkaar worden afgestemd en hoe deze initiatieven elkaar beïnvloeden, bijvoorbeeld via de beschikbare milieugebruiksruimte.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

Met het vaststellen van het bestemmingsplan zal voor de landbouwontwikkelingsgebieden Fortwijk, Daarlerveen en Weitemanslanden ondermeer de ruimte in beeld worden gebracht voor het ontwikkelen van de intensieve veehouderij.

Geef in het MER:

- een situatieschets van het plangebied en het relevante studiegebied;
- per landbouwontwikkelingsgebied de gebiedskenmerken (ligging ten opzichte van aansluitende LOG's, natuurgebieden, grootte, verkaveling, infrastructuur);
- de maximale ontwikkelingsmogelijkheden die met de herziening van het bestemmingsplan mogelijk wordt gemaakt (het *worst-case* scenario);
- de milieugrenzen die voor de ontwikkeling van intensieve veehouderij in de LOG's van toepassing zijn (de milieugebruiksruimte).

Geef op hoofdlijnen een overzicht van alle planonderdelen van het bestemmingsplan. Beschrijf in het MER hoeveel ruimte het bestemmingsplan (maximaal) biedt aan en hoeveel ruimte middels een wijzigingsbevoegdheid mogelijk gemaakt kan worden voor:

- intensieve veehouderijen;
- melkveehouderijen en rundveebedrijven;
- mestverwerking en -bewerking;
- natuurontwikkeling.

Indien uit het MER blijkt dat deze activiteiten (kunnen) leiden tot overschrijdingssituaties, beschrijf dan mitigerende maatregelen. Geef in het MER duidelijk aan wanneer en onder welke voorwaarden gebruik gemaakt kan worden van ontheffingen en wijzigingsbevoegdheden.

3.2 Milieugebruiksruimte

De Commissie adviseert de beschikbare milieugebruiksruimte voor gewenste ontwikkelingen in beeld te brengen volgens de volgende systematiek. Bepaal:

- 1) de ruimte die er is voor een toename van de milieubelasting op de onderstaande thema's (ook in cumulatie, waar dit van toepassing is) op basis van het bestaande en in ontwikkeling zijnde relevante milieubeleid;
- 2) de behoefte aan uitbreiding, hervestiging en nieuwvestiging van activiteiten met milieueffecten;
- 3) aan de hand hiervan de verwachte toe- en/of afname van de milieubelasting op de milieuaspecten;
- 4) welke ruimte de gemeente aan (nieuwe) initiatieven wil en kan geven in het bestemmingsplan, op basis van de beschikbare ruimte, de reële behoefte en de toe- en afname in milieubelasting;
- 5) als blijkt dat de milieugebruiksruimte onvoldoende is om te voorzien in de totale ontwikkelbehoefte, maak dan inzichtelijk welke (mitigerende) maatregelen genomen kunnen worden, of als dat niet of onvoldoende mogelijk blijkt, welke prioriteiten of voorwaarden worden gesteld.

De milieugebruiksruimte is ook van belang voor toekomstige planuitwerkingen: nieuwe ontwikkelingen kunnen dan individueel getoetst worden aan de reeds in beeld gebrachte milieugebruiksruimte.

Besteed bij het bepalen van de milieugebruiksruimte in ieder geval aandacht aan:

- vermestende en verzurende stoffen;
- verstoringgevoeligheid van kwetsbare natuur;
- de huidige of gewenste landschappelijke en ruimtelijke kwaliteiten en de bestaande cultuurhistorische waarden;
- emissies van stikstof, geur en fijnstof;²
- de randvoorwaarden door objecten die gevoelig zijn voor emissies, geur en/of geluidhinder.

De Commissie merkt op dat in de huidige situatie sprake is van overschrijdingen van kritische depositiewaarden op de omringende Natura 2000-gebieden. Hierdoor is zeer waarschijnlijk dat er ten opzichte van de bestaande situatie geen milieugebruiksruimte is voor een toename van depositie van verzurende en vermestende stoffen ten opzichte van de bestaande situatie en gewerkt moet worden aan een afname van de depositie. Het kan derhalve een meerwaarde van het MER zijn om, naast de in de notitie R&D beschreven alternatieven, alternatieven te ontwikkelen die als uitkomst geen verdere verhoging van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden hebben. Dit verhoogt ook de kans op het realiseren van de doelstelling van het bestemmingsplan.

3.3 Referentie

De Commissie adviseert twee referentiesituaties uit te werken, namelijk:

² Gebruik hiervoor de meest recente verspreidingsmodellen.

- ten behoeve van het bepalen van eventuele effecten op Natura 2000-gebieden; de feitelijke toestand van het milieu in het studiegebied (huidige situatie).³ Geef aan in hoeverre deze afwijkt van de huidige bestemde situatie en de Wm-vergunde situatie. Dit verschil is van belang voor de ontwikkelruimte in de gemeente;
- ten behoeve van de vergelijking van alternatieven in het plan-MER; de huidige situatie plus de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling.

Geef bij de referenties een inschatting van de betrouwbaarheid van de gebruikte gegevens.

Onder de 'autonome ontwikkeling' wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu⁴, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten, zoals de zandwinning Oosterweilanden. Omdat in het voornemen het reconstructieplan Salland-Twente wordt uitgewerkt, dient uitvoering van het reconstructieplan niet meegenomen te worden in de autonome ontwikkeling.

Geef bij de beschrijving van de referentiesituatie in ieder geval:

- de (autonome ontwikkeling van de) emissie van stikstofverbindingen in het plangebied zelf en de hieruit voortvloeiende depositie op kwetsbare natuur, waaronder Natura 2000-gebieden en de provinciale Ecologische Hoofdstructuur;
- de ontwikkeling van de achtergronddepositie van verzurende en vermestende stoffen (afkomstig van buiten het plangebied);
- een beschrijving van de ontwikkelingen in de intensieve veehouderij in en rond het plangebied als gevolg van het Besluit huisvesting en het aflopen van de overgangstermijn van het Varkensbesluit (1 januari 2013);
- een beschrijving van de ontwikkelingen in de, al dan niet grondgebonden, rundveehouderij in het studiegebied; betrek daarbij de verwachte groei en schaalvergroting van de sector bij opheffing van de melkquotering;
- een realistisch *worst-case* scenario voor emissie van verzurende en vermestende stoffen, geuremissie en landschappelijke effecten op basis van de autonome ontwikkeling.

3.4 Alternatieven

Gebruik de probleem- en doelstelling, de ambities en de beschikbare milieuruimte als basis voor het uitwerken van de alternatieven. In de notitie R&D wordt naast uitwerking van de referentiesituatie (*worst-case* scenario op basis van mogelijkheden van het huidige bestemmingsplan) de uitwerking van twee alternatieven genoemd. Onderzoek in het MER of het ontwikkelen van alternatieven, scenario's of varianten gericht op het optimaliseren van natuur, duurzaamheid, landschappelijke inpassing en maatschappelijke inbedding voldoende onderscheidend zijn om uit te werken in het MER.⁵

³ Deze informatie is nodig voor de passende beoordeling.

⁴ Binnen de mogelijkheden van het huidige bestemmingsplan en inclusief de vigerende wettelijke verplichtingen.

⁵ Zie ook 'uitvoeringsagenda duurzame veehouderij' van 19 mei 2009, die in opdracht van min LNV is opgesteld. In dit document wordt gewerkt met resultaten op de volgende 6 speerpunten: 1. systeeminnovaties: een samenhangend pakket van vernieuwingen; 2. welzijn en gezondheid van dieren: de kwaliteit van leven van dieren; 3. maatschappelijke inpassing: de aansluiting bij wensen en ideeën van de maatschappij; 4. energie, milieu en klimaat: heeft betrekking op de effecten die de veehouderij hierop heeft; 5. markt en

Geef in het MER duidelijk aan:

- wat voor de alternatieven de maximale ontwikkelingsmogelijkheden zijn;
- het doelbereik van de alternatieven.

4. BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN

4.1 Algemeen

Beschrijf in het MER alle relevante ontwikkelingen met mogelijk aanzienlijke milieueffecten, die het bestemmingsplan mogelijk maakt. Ook eventuele functiewijzigingen in het plangebied kunnen van belang zijn voor de bepaling van de milieugevolgen van het voornemen: hiervoor moeten de *worst-case* effecten in het MER beschreven worden. De omvang van het studiegebied wordt bepaald door het optreden van milieugevolgen en kan per milieuaspect verschillen.

Beschrijf en motiveer per milieuaspect de omvang van het studiegebied. Breng bij de beschrijving van milieugevolgen de effecten –waar relevant- ook cumulatief in beeld.

De effectbeschrijving dient een detailniveau te hebben dat voldoende is voor de besluitvorming. Voor milieuaspecten waarvan de gevolgen naar verwachting ver onder de grenswaarden blijven, is een globale en kwalitatieve effectbeschrijving voldoende. Beschrijf bij (mogelijke) knelpunten (zoals bij de depositie van verzurende en vermestende stoffen en recreatiedruk op kwetsbare natuur) de effecten kwantitatief. Geef indien relevant bandbreedtes, leemten in kennis en onzekerheden in de effectbeschrijving weer.

Om het plan te kunnen toetsen aan normen en beleid dient het MER de milieugevolgen te beschrijven van de activiteiten die het bestemmingsplan maximaal mogelijk maakt, inclusief mogelijke ontheffingen en vrijstellingen.

4.2 Natuur

4.2.1 Algemeen

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen het plan kan hebben voor de natuur. Beschrijf of er naast de natuur met een beschermde status (zie hieronder gebiedsbescherming en soortenbescherming) ook andere waardevolle natuur voorkomt in of in de nabijheid van het plangebied. Geef aan of het plan naast de natuureffecten door verzurende en vermestende emissies⁶ nog andere natuureffecten kan hebben, zoals verstoring of verdroging.

---

ondernemerschap: heeft betrekking op het economisch perspectief van ondernemers; 6. verantwoord consumenten: heeft betrekking op het gedrag van consumenten.

⁶ De belangrijkste verzurende en vermestende stoffen zijn Ammoniak (NH₃), Stikstofoxiden (NO_x) en Zwaveldioxide (SO₂). Stikstofverbindingen hebben een vermestende werking. Voor verzuring geldt dat 1 mol zwaveldioxide 2 mol zuur levert en 1 mol stikstofoxiden of ammoniak 1 mol zuur levert.

4.2.2 Gebiedsbescherming

In het MER moet aangegeven worden waar voor vermessing en verzuring gevoelige gebieden liggen ten opzichte van het plangebied. Gebruik hiertoe duidelijk kaartmateriaal. Geef aan welke beschermde status de gebieden hebben (bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden⁷, Wav-gebied, Ecologische Hoofdstructuur of beschermd natuurmonument).

Geef per gebied aan:

- de (instandhoudings)doelstellingen;
- de kritische depositiewaarden van gevoelige habitattypen voor stikstof⁸;
- de heersende achtergrondconcentratie van stikstof;
- de deposities die optreden op de verschillende gebieden als de maximale mogelijkheden van de planalternatieven zouden worden gebruikt;
- de gevolgen van de vermestende en verzurende deposities voor de natuur.

Geef daarbij aan of er, in cumulatie met andere plannen of activiteiten buiten het plangebied, een (verdere) overschrijding ontstaat van de kritische depositiewaarden. Geef daarbij aan op welke locaties sprake is van een toename en op welke locaties een afname.

Geef aan welke emissie- en depositiebeperkende maatregelen genomen kunnen worden en hoe het plan zich verhoudt tot de (in ontwikkeling zijnde) beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden.

Bovenstaande informatie kan gebruikt worden voor een passende beoordeling. Een passende beoordeling moet gemaakt worden als significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden (in cumulatie met andere plannen of projecten) niet kunnen worden uitgesloten. De passende beoordeling moet herkenbaar worden opgenomen in het plan-MER. Uit de Natuurbeschermingswet 1998 volgt dat een plan alleen mag worden vastgesteld, als de zekerheid bestaat dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets⁹ met succes wordt doorlopen.

4.2.3 Soortenbescherming¹⁰

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het studiegebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt.¹¹ Ga in op de mogelijke gevolgen van het voorne-

---

⁷ Betrek hierin in ieder geval de Natura 2000-gebieden “Engbertsdijkvenen”, Wierdense Veld” “Vecht en Beneden Regge” en “Springendal” en “Dal van de Mosbeek”.

⁸ De kritische depositiewaarden voor de EHS zijn opgenomen in D. Bal, H.M. Beije, H.F. van Dobben en A. van Hinsberg (2007): Overzicht van kritische stikstofdeposities voor natuurdoeltypen, Directie Kennis, Ministerie van LNV. De kritische depositiewaarden voor beschermde habitattypen in Natura 2000-gebieden zijn opgenomen in H.F. van Dobben en A. van Hinsberg, (2008). Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden, Alterra-rapport 1654.

⁹ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? Inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁰ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora- en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹¹ Op grond van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen bestaan er vier verschillende beschermingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van de groep waartoe de soort behoort. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende

men voor deze beschermde soorten¹² en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats.¹³ Geef indien verbodsbepalingen overtreden kunnen worden aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.3 Geur

Geef inzicht in het aantal geurgehinderden en in de mate van geurhinder. Bepaal ook de cumulatie van geurhinder en geef aan welke milieugebruiksruimte voor geurhinder aanwezig is. Maak daarbij gebruik van kaarten met de huidige en toekomstige geurniveaus. Gebruik hierbij de meest recente verspreidingsmodellen voor zowel de referentiesituatie als de alternatieven. Ga in op de mogelijkheid een lokale geurverordening vast te stellen¹⁴ en betrek in het MER het geurbeleid van omliggende gemeenten.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

Geef in het MER een overzicht van de kenmerkende eigenschappen en schaalgrootte van de afzonderlijke landbouwontwikkelingsgebieden Weitemanslanden, Fortwijk en Daarlerveen. Betrek hierin de ontwikkelingsrichting zoals geschetst in het Landschapsontwikkelingsplan 2008. De Commissie adviseert om voor deze gebieden een beeldkwaliteitsplan op te stellen en de landschappelijke inpassing van het voornemen hierin mee te nemen.

Geef aan in hoeverre archeologie voor het gebied in beeld is gebracht en welke mogelijkheden het voornemen biedt om archeologisch waardevolle gebieden te beschermen of te ontzien.

4.5 Leef- en woonmilieu

4.5.1 Verkeer

Besteed aandacht aan het gebruik van het gebied voor recreatieve doeleinden en de verkeersveiligheid voor kwetsbare verkeersdeelnemers door de toename van zwaar vrachtverkeer in het gebied. Geef aan op welke wijze het zware verkeer zo snel en veilig mogelijk wordt afgewikkeld naar het hoofdwegenet.

4.5.2 Lucht

Om de alternatieven onderling en met de referentiesituatie te kunnen vergelijken is het noodzakelijk om de effecten op de luchtconcentraties van in het

---

categorieën: tabel 1 (algemene soorten), tabel 2 (overige soorten), tabel 3 (Bijlage IV Habitatrictlijn-/ bijlage 1 AMvB-soorten) en vogels. Houd er rekening mee dat de nesten van vijftien vogelsoorten (met name roofvogels en uilen) jaarrond beschermd zijn waardoor een ontheffingsverplichting aan de orde kan zijn.

¹² Bij de inventarisatie van de beschermde soorten kan onder andere gebruik worden gemaakt van gegevens van het Natuurloket: www.natuurloket.nl en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur: www.gegevensautoriteitnatuur.nl.

¹³ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

¹⁴ In een mondelinge toelichting op het plan is deze mogelijkheid naar voren gebracht.

bijzonder fijn stof (PM₁₀)^{15, 16} en NO₂ te beschrijven, ook onder de grenswaarden.¹⁷ Daarbij kan gebruik worden gemaakt van berekeningen die voldoen aan de Regeling Beoordeling Luchtkwaliteit 2007. Presenteer de resultaten van de berekeningen middels verschilcontourenkaarten¹⁸. Betrek hierin ook mogelijk cumulatieve effecten en geef per contour de hoeveelheid en ligging aan van woningen en andere gevoelige objecten en groepen.¹⁹ Laat zien welke alternatieven en mitigerende maatregelen mogelijk zijn om gezondheidsschade zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel de volksgezondheid te verbeteren.

4.5.3 Geluid

Maak inzichtelijk in hoeverre de alternatieven kunnen leiden tot toename van geluid. Ga in op de ligging van geluidsgevoelige bestemmingen en mogelijke knelpunten met wet- en regelgeving of lokaal geluidsbeleid.

4.5.4 Gezondheid

Beschrijf in het MER de risico's met betrekking tot zoönosen²⁰, zoals o.a. MR-SA, en de mogelijke maatregelen die getroffen kunnen worden om de risico's voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken²¹.

Een consortium²² in opdracht van het Ministerie van VWS is bezig met een onderzoek naar de relatie tussen intensieve veehouderij en gezondheidsproblemen. De Commissie adviseert om ontwikkelingen hieromtrent goed te volgen en contact op te nemen met de lokale GGD voor nadere informatie.

4.6 Bodem en water

Geef in het MER de maximale effecten die het voornemen kan hebben op de (grond)waterkwaliteit en kwantiteit in het relevante studiegebied. Betrek bij de effecten op bodem en water de ontwikkelingen in de omgeving van de LOG's, zoals de toekomstige zandwinning bij Weitemanslanden. Betrek in het MER de watertoets die voor de LOG's zal worden uitgevoerd.

---

¹⁵ Vanwege de heersende problematiek t.a.v. fijn stof en het feit dat intensieve veehouderijen een belangrijke bron van fijn stof zijn, wordt fijn stof met name genoemd. Dat laat onverlet dat ook voor de andere stoffen uit de Wet milieubeheer moet worden aangetoond dat voldaan wordt aan de geldende normen (bijvoorbeeld NO₂).

¹⁶ Momenteel is in de beschikbare literatuur nog maar weinig bekend over het precieze aandeel van PM_{2,5} in PM₁₀. Op dit moment zijn de rekenmethoden voor PM_{2,5} nog niet opgenomen in de Regeling Beoordeling Luchtkwaliteit, indien deze regeling ten tijde van het plan-MER niet beschikbaar is beredeneer of bereken de concentraties PM_{2,5} dan op basis van de dan best beschikbare rekenmodellen. De Commissie adviseert de nieuwe kennisontwikkelingen hieromtrent nauwlettend te volgen.

¹⁷ Ook onder de huidige luchtkwaliteitsgrenswaarden kunnen immers nog aanzienlijke gezondheidseffecten optreden.

¹⁸ Gebruik hiervoor klassebreedtes van 1,0 µg/m³ of minder, indien klassebreedtes van 1,0 µg/m³ onvoldoende onderscheidend zijn.

¹⁹ Gebruik hiervoor de zogeheten Adres Codering Nederland (ACN)-bestanden. Denk bij gevoelige objecten aan kinderdagverblijven, scholen, verpleeg- en verzorgingshuizen en woningen. Gevoelige groepen zijn bijvoorbeeld kinderen, ouderen en mensen met long- of hartziekten.

²⁰ Een zoönose is een ziekte die kan worden overgedragen van dieren op mensen.

²¹ Maak hierbij gebruik van het RIVM briefrapportnr. 215011002: Volksgezondheidsaspecten van veehouderijmegabedrijven in Nederland. Zoönosen en antibioticumresistentie.

²² Hieraan nemen de volgende partijen deel: het IRAS (Institute for Risk Assessment Sciences) van de Universiteit Utrecht, het Instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg (NIVEL), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid van de GGD'en Brabant/Zeland.

5. OVERIGE ASPECTEN

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

6. LEEMTEN IN MILIEU-INFORMATIE

Geef aan over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Beschrijf welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is.

In het MER moet duidelijk worden gemaakt welke consequenties de kennisleemten en onzekerheden hebben voor het besluit. Geef een indicatie in hoeverre op korte termijn de informatie beschikbaar zou kunnen komen.

7. EVALUATIEPROGRAMMA

Een goede monitoring van de milieugebruiksruimte en de effecten van ontwikkelingen en maatregelen daarop is essentieel. Monitoring maakt inzichtelijk hoe de milieugebruiksruimte voor de verschillende milieuaspecten verandert. Dit biedt bruikbare informatie voor toekomstige ontheffingen en wijzigingsbevoegdheden.

8. VORM EN PRESENTATIE

Kaart- en ander beeldmateriaal

Gebruik in het MER recent kaartmateriaal (met legenda), dat de teksten inzichtelijk maakt en verduidelijkt. Neem in ieder geval kaarten op met daarop:

- de ligging en omvang van de bestaande bedrijven, in het bijzonder de recreatie- en veehouderijbedrijven in het buitengebied;
- de ligging van Natura 2000-gebieden en andere (zeer) kwetsbare natuur in de nabijheid van het plangebied;
- de situering en status van landschappelijk en cultuurhistorisch waardevolle gebieden en elementen.

Neem in ieder geval één kaart op met daarop aangegeven alle gebruikte topografische aanduidingen en relevante deelgebieden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau plan-MER

Initiatiefnemer: burgemeester en wethouders van gemeente Twenterand

Bevoegd gezag: gemeenteraad van gemeente Twenterand

Besluit: vaststellen of wijzigen van Bestemmingsplan Landbouwontwikkelings-gebieden Gemeente Twenterand

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C14, D14
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: het bestemmingsplan is kaderstellend voor de ontwikkeling van intensieve veehouderij in het landbouwontwikkelingsgebied

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in het Gemeentecontact en de Twenterand Courant d.d. 27 mei 2010

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 27 mei 2010

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 14 juli 2010

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. R.J. van Dijk
drs. S.R.J. Jansen
prof. dr. F.W. Saris (voorzitter)
ing. I. Spapens-Reijnders
D. Spel (werkgroepsecretaris)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de hierna genoemde informatie die van het bevoegd gezag is ontvangen, als uitgangspunt.

Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Notitie Reikwijdte en Detailniveau, Bestemmingsplan Landbouwontwikkelingsgebieden Gemeente Twenterand, 11/99054069, d.d. 29 april 2010

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Stichting VROM? VRoomshoop en Omstreken een Mesthoop, Westerhaar
2. Gemeente Tubbergen, Tubbergen
3. H. Stevens KNNV afd. Vriezenveen, Vriezenveen
4. LTO Noord, Vriezeveen
5. Vitens, Zwolle
6. N.V. Nederlandse Gasunie, Groningen
7. Milieuraad Den Ham-Vroomshoop, Den Ham

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Landbouwontwikkelingsgebieden Twenterand

Het college van burgemeester en wethouders van Twenterand wil voor een drietal landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) een bestemmingsplan laten vaststellen. Het gaat om de gebieden Fortwijk, Daarlerveen en Weitemanslanden. Voor de besluitvorming over het bestemmingsplan wordt een procedure voor de milieueffectrapportage doorlopen.

ISBN: 978-90-421-3096-8

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

